

T.C.
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI

7/826
ak 38

SÜRELİDİR

Sayı : 15671364-610- 2030
Konu : 7/826 sayılı
yazılı soru önergesi

18/8/2016

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 28/12/2015 tarihli ve 43452547-120.07-9953 sayılı yazıları.

İlgi yazı eki Manisa Milletvekili Erkan Akçay tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan 7/826 sayılı yazılı soru önergesinin cevabına ilişkin olarak, Hazine Müsteşarlığı ile T.C. Merkez Bankası'nın yazıları ekte sunulmaktadır.
Bilgilerine arz ederim.

Mehmet ŞİMŞEK
Başbakan Yardımcısı

Ek:

- 1- HM'nin 16/8/2016 tarihli ve E.23382 sayılı yazısı ve eki (2 sayfa)
- 2- TCMB'nin 19/1/2016 tarihli ve 30009/300384 sayılı yazısı ve ekleri (4 sayfa)

T.C.
BAŞBAKANLIK
Hazine Müsteşarlığı

Sayı : 60805253-610/E.23382
Konu : 7/826 Sayılı Soru Önergesi

16.08.2016

BAŞBAKAN YARDIMCILIĞINA
(Sayın Mehmet ŞİMŞEK)

İlgi : 31.12.2015 tarihli ve 15671364/3498 sayılı yazınız.

Manisa Milletvekili Sayın Erkan AKÇAY tarafından tevcih edilen 7/826 sayılı soru önergesine ilişkin olarak Hazine Müsteşarlığı tarafından hazırlanan cevap metni ekte yer almaktadır.

Bilgileri ile gereğini arz ederim.

e-imzalıdır

Osman ÇELİK
Müsteşar

Ek : Cevap Metni (1 sayfa)

**GÜVENLİ ELEKTRONİK
İMZALI ASLI İLE AYNIDIR.**

Mustafa YILMAZ
Şef

FAHRETTİN ZETİNCİ

16.8.2016

1999

Not: 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu çerçevesinde güvenli elektronik imzalı aslı ile aynıdır.

Evrak Doğrulama Kodu : POGVYGKTUPFAQGJJCWGE Evrak Takip Adresi: <https://hmddebysprx.hazine.gov.tr/edys-public/imzaKontrol.xhtml>
T.C. Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı, İnönü Bulvarı, No:36 06510, Emek,
ÇANKAYA/ANKARA
Telefon No: +90 (312) 204 6965 Belge Geçer No: +90 (312) 204 6113
e-posta: hazine.soru_onerge@hazine.gov.tr internet adresi: www.hazine.gov.tr
Bilgi için: Nurhan BABALOĞLU
Şube Müdürü

**MANİSA MİLLETVEKİLİ SN. ERKAN AKÇAY'IN BAŞBAKAN YARDIMCISI
SN. MEHMET ŞİMŞEK'E TEVCİH ETTİĞİ 7/826 ESAS NUMARALI SORU ÖNERGESİ İLE
İLGİLİ OLARAK HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI TARAFINDAN HAZIRLANAN CEVAP METNİ**

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) tarafından açıklanan Uluslararası Yatırım Pozisyonu (UYP) verilerine göre 2002-15 döneminde varlıklar 62,3 milyar dolardan 219,1 milyar dolara; yükümlülükler ise 147,8 milyar dolardan 586,8 milyar dolar seviyesine yükselmiştir. Net uluslararası yatırım pozisyonu açığı 2015 yılında 367,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Anılan dönemde yükümlülüklerde meydana 439 milyar dolar tutarındaki artışın 126 milyar doları doğrudan yatırımlardan, 122,6 milyar doları portföy yatırımlarından, 190,4 milyar doları ise krediler, ticari krediler, efektif ve mevduatları ile SDR tahsilatlarını içeren diğer yatırımlardan oluşmuştur.

2015 yılında Türkiye'nin uluslararası yatırım pozisyonu açığının GSYH'ye oranı yüzde 51,1 seviyesindedir. IMF tarafından hazırlanan Dış Denge Değerlendirmesi (*External Balance Assessment – EBA*) çalışmasının metodolojisinde uluslararası yatırım açığının GSYH'ya oranı için kritik değer olarak yüzde 60 alınmaktadır.

19 Ocak 2016

İDARE MERKEZİ

ANKARA, ...

Cevaplarda şu işaretlerin tekrarını dileriz:

B.02.2.TCM.0.00.00.00-610/30009

Konu: Soru önergesi

300384

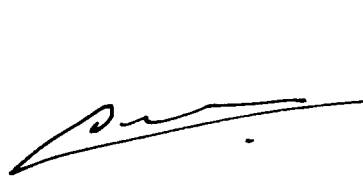
T.C. BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI
(Sayın Mehmet ŞİMŞEK)
ANKARA

İlgi: 31.12.2015 tarih ve 15671364-610-3498 sayılı Evrak Akış ve Talimat Formu.

İlgide kayıtlı yazı ekinde Bankamıza ulaşan Manisa Milletvekili Erkan Akçay'ın 7/826 esas numaralı yazılı soru önergesine ilişkin olarak, Bankamız değerlendirmesi ilişikte yer almaktadır.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI
İdare Merkezi

Erdem BAŞÇI
Başkan

Turalay KENÇ
Başkan Yardımcısı

Ek: 1 (3 sayfa)

T.C.	
BAŞBAKAN YARDIMCILIĞI	
TARİH:	19.01.2016
SAYI:	0184

MANİSA MİLLETVEKİLİ ERKAN AKÇAY'IN
7/826 ESAS NUMARALI YAZILI SORU ÖNERGESİNE İLİŞKİN
TÜRKİYE CUMHURİYET MERKEZ BANKASI DEĞERLENDİRMESİ

Bankamız İnternet sitesi “İstatistikler / Ödemeler Dengesi ve İlgili İstatistikler / Uluslararası Yatırım Pozisyonu / Uluslararası Yatırım Pozisyonu İstatistiklerine İlişkin Yöntemsel Açıklama” başlıklı detay bilgi setinde de yer aldığı şekilde; Uluslararası Yatırım Pozisyonu (UYP), bir ekonomideki yerleşik kişilerin yurtdışı yerleşik kişilerden olan finansal alacakları ile rezerv varlık olarak tutulan altın şeklindeki finansal varlıklarının ve yerleşiklerin yurtdışı yerleşik kişilere olan finansal yükümlülüklerinin belli bir tarihteki stok değerini gösteren istatistiki bir tablodur. UYP’de toplam finansal varlıklar ile toplam finansal yükümlülüklerin farkı net UYP olarak adlandırılmaktadır. Başka bir deyişle, net UYP, Türkiye’nin yurtdışından alacaklarıyla, Türkiye’nin yurtdışına borçlarının netini göstermektedir. Net UYP pozisyonu pozitif veya negatif olabilir.

UYP ve ödemeler dengesi akım-stok ilişkisi açısından değerlendirildiğinde, belirli bir dönem arasındaki (örneğin 2014 ve 2015 yılı sonları için) akım hareketler ödemeler dengesi istatistiklerine kaydedilmekte, değer ve kur farkı değişimleri ile birlikte akım hareketler UYP’ye yansıtılmakta ve ödemeler dengesinde yer alan finansal hesapların stok tutarları oluşturulmaktadır.

“Varlıklar” ve “Yükümlülükler” olmak üzere iki bölümden oluşan UYP’de, kayıtların yatırım şekline göre sınıflandırıldığı 4 ana yatırım grubu (Doğrudan Yatırımlar, Portföy Yatırımları, Diğer Yatırımlar ve Rezerv Varlıklar) yer almaktadır.

UYP 2002-2015 yılı 3.çeyrek dönemi için incelendiğinde, “Varlıklar” kaleminde 173,5 milyar ABD doları artış gerçekleşmiştir. Alt kalemler itibarıyla, Türkiye’de yerleşik kişilerin yurtdışında edindikleri doğrudan yatırımlar 37,8 milyar ABD doları, diğer yatırımlar 43,7 milyar ABD doları ve Merkez Bankası rezerv varlıkları ise 91,6 milyar ABD doları artış göstermiştir.

“Yükümlülükler” kaleminde ise aynı dönemde 448,1 milyar ABD doları artış gerçekleşmiştir. Alt kalemler itibarıyla, yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye’de yaptıkları doğrudan yatırımlar 124,3 milyar ABD doları, portföy yatırımları 125,4 milyar ABD doları ve diğer yatırımlar ise 198,4 milyar ABD doları artış göstermiştir. Portföy yatırımlarındaki artışın 37,8 milyar ABD doları hisse senetleri yükümlülüklerinden kaynaklanırken, 87,6 milyar ABD doları ise borç senetlerinden kaynaklanmıştır. Diğer yatırımlardaki artışın 39,1 milyar ABD doları mevduat yükümlülüklerindeki artıştan kaynaklanırken, 133,3 milyar ABD doları ise yurtdışından sağlanan kredi yükümlülüklerindeki artıştan kaynaklanmıştır.

Buna bağlı olarak, net UYP söz konusu dönemde eksi 85,5 milyar ABD doları seviyesinden eksi 360,2 milyar ABD doları seviyesine yükselmiştir (Tablo1).

Tablo 1: Uluslararası Yatırım Pozisyonu Seçilmiş Kalemler, 2002-2015Q3

(Milyon ABD Doları)		2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
UYP, net		-85.513	-105.586	-127.973	-174.548	-205.563	-313.684	-199.752	-276.058
A.	Varlıklar	62.270	73.713	86.012	107.155	144.056	170.142	186.431	182.074
1.	Doğrudan Yatırımlar	5.847	6.138	7.060	8.315	8.866	12.210	17.846	23.314
2.	Portföy yatırımları	804	1.948	920	718	3.111	2.007	1.938	1.907
3.	Diğer yatırımlar	27.534	30.454	40.389	45.692	68.793	79.485	92.412	82.017
4.	Rezerv varlıklar	28.085	35.173	37.643	52.430	63.286	76.440	74.235	74.836
B.	Yükümlülükler	147.783	179.299	213.985	281.703	349.619	483.826	386.183	458.132
1.	Doğrudan Yatırımlar	18.811	33.224	38.591	71.322	95.127	155.160	80.384	144.755
2.	Portföy yatırımları	23.883	30.024	45.751	72.606	84.410	120.629	68.726	91.018
2.1	Hisse senetleri	3.450	8.954	16.141	33.387	33.816	64.201	23.120	47.080
2.2	Borç senetleri	20.433	21.070	29.610	39.219	50.594	56.428	45.606	43.938
3.	Diğer yatırımlar	105.089	116.051	129.643	137.775	170.082	208.037	237.073	222.359
3.1	Efektif ve Mevduatlar	17.061	21.453	24.218	22.544	28.224	26.615	31.394	32.030
3.2	Krediler	80.668	85.484	92.530	99.890	125.123	159.932	183.070	167.197

(Milyon ABD Doları)		2010	2011	2012	2013	2014	2015Q1	2015Q2	2015Q3	2015Q3 / 2002	
UYP, net		-361.552	-314.770	-423.170	-394.454	-440.345	-389.420	-403.307	-360.162	Miktar Değişim	Yüzde Değişim
A.	Varlıklar	185.908	179.672	214.444	226.090	230.337	228.170	230.756	235.728	173.458	278,6
1.	Doğrudan Yatırımlar	23.962	28.294	31.378	33.660	39.933	40.953	41.945	43.624	37.777	646,1
2.	Portföy yatırımları	2.230	1.750	1.320	979	1.414	1.342	1.323	1.157	353	43,9
3.	Diğer yatırımlar	73.732	61.282	62.583	60.447	61.688	65.148	67.889	71.268	43.734	158,8
4.	Rezerv varlıklar	85.984	88.346	119.163	131.004	127.302	120.727	119.599	119.679	91.594	326,1
B.	Yükümlülükler	547.460	494.442	637.614	620.544	670.682	617.590	634.063	595.890	448.107	303,2
1.	Doğrudan Yatırımlar	188.469	137.117	190.436	149.939	177.790	150.782	162.717	143.092	124.281	660,7
2.	Portföy yatırımları	118.195	109.539	179.452	168.456	192.466	175.489	170.330	149.321	125.438	525,2
2.1	Hisse senetleri	61.311	39.055	70.501	52.248	61.908	52.036	51.466	41.257	37.807	1.095,9
2.2	Borç senetleri	56.884	70.484	108.951	116.208	130.558	123.453	118.864	108.064	87.631	428,9
3.	Diğer yatırımlar	240.796	247.786	267.726	302.149	300.426	291.319	301.016	303.477	198.388	188,8
3.1	Efektif ve Mevduatlar	44.323	37.627	46.083	53.177	50.129	53.099	55.954	56.163	39.102	229,2
3.2	Krediler	171.613	183.000	193.363	214.834	216.729	207.198	212.419	213.925	133.257	165,2

Kaynak: TCMB.

Tablo 2: Türkiye'nin UYP ve Cari Açık GSYİH Oranları, 2002-2015Q3

	(milyon ABD doları)			(yüzde)			(milyon ABD doları)	(yüzde)
	UYP(net)	Varlıklar	Yükümlülükler	UYP(net) / GSYİH	Varlıklar / GSYİH	Yükümlülükler / GSYİH	Cari Açık (CA)	CA / GSYİH
2002	-85.513	62.270	147.783	-37,1	27,0	64,1	-626	-0,3
2003	-105.586	73.713	179.299	-34,6	24,2	58,8	-7.554	-2,5
2004	-127.973	86.012	213.985	-32,8	22,0	54,8	-14.198	-3,6
2005	-174.548	107.155	281.703	-36,3	22,3	58,5	-21.449	-4,5
2006	-205.563	144.056	349.619	-39,0	27,4	66,4	-31.837	-6,0
2007	-313.684	170.142	483.826	-48,1	26,1	74,1	-37.779	-5,8
2008	-199.752	186.431	386.183	-26,9	25,1	52,0	-40.192	-5,4
2009	-276.058	182.074	458.132	-44,8	29,5	74,3	-12.010	-1,9
2010	-361.552	185.908	547.460	-49,4	25,4	74,8	-45.312	-6,2
2011	-314.770	179.672	494.442	-40,7	23,2	63,9	-75.008	-9,7
2012	-423.170	214.444	637.614	-53,8	27,3	81,1	-48.535	-6,2
2013	-394.454	226.090	620.544	-47,9	27,5	75,4	-64.658	-7,9
2014	-440.345	230.337	670.682	-55,1	28,8	83,9	-46.526	-5,8
2015Q1(*)	-389.420	228.170	617.590	-49,0	28,7	77,8	-45.821	-5,8
2015Q2(*)	-403.307	230.756	634.063	-52,2	29,9	82,1	-44.640	-5,8
2015Q3(*)	-360.162	235.728	595.890	-48,5	31,7	80,2	-40.605	-5,5

Kaynak: TCMB ve TÜİK.

(*) GSYİH ve CA ilgili çeyrek itibarıyla yıllıklandırılmış.

Net UYP 2000'li yıllarda (2008-09 küresel kriz dönemi dışında) artan cari işlemler açığına paralel olarak yükümlülük yanlı genişlemiştir. UYP'nin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH)'ya oranı incelendiğinde ise, net UYP/GSYİH'nın –mutlak değer olarak- 2008 yılında yüzde 26,9 ile en düşük, 2014 yılında yüzde 55,1 ile en yüksek düzeyde gerçekleştiği gözlenmektedir (Tablo 2).

Seçilmiş AB ülkeleri ile G20 üyesi ülkeler arasında Türkiye net UYP'si negatif olanlar arasında yer almakta iken incelenen dönemde net UYP'si eksi olan ülkelerin ortalama oranlarına yakın seyir izlemiştir (Tablo 3).

Tablo 3: Seçilmiş Ülkelerin Net UYP / GSYİH Oranları, 2002-2015Q3

Ülke	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015Q1	2015Q2	2015Q3
AB Bölgesi	-9,5	-10,2	-12,4	-10,4	-11,1	-12,6	-16,3	-16,5	-13,7	-15,0	-13,0	-11,9	-11,1	-9,6	-8,6	...
ABD	-22,0	-19,9	-19,3	-14,2	-13,1	-8,8	-27,1	-18,2	-16,8	-28,7	-28,0	-32,0	-40,5	-38,5	-37,6	-40,2
Almanya	0,0	0,8	4,5	13,3	19,8	18,8	18,2	25,1	25,8	23,4	28,8	34,9	42,3	42,9	46,5	...
Arjantin	...	...	...	9,6	10,0	13,3	19,1	19,4	12,4	12,1	13,1	12,5	...	...	...	...
Avustralya	-49,9	-51,8	-53,7	-54,1	-56,2	-56,3	-56,8	-60,3	-54,6	-55,0	-55,2	-54,7	-55,5	-56,4	-55,9	-56,5
Avusturya	...	...	...	-21,0	-12,9	-9,8	-10,1	-5,1	-5,2	-1,9	-3,1	1,3	2,2	3,8	3,8	2,1
Belçika	36,3	35,8	27,7	32,7	28,0	28,2	51,8	57,5	65,2	60,9	51,8	51,9	57,4	62,4	59,9	...
Brezilya	-54,4	-45,5	-38,6	-32,7	-31,6	-33,0	-18,8	-30,0	-40,5	-36,4	-37,0	-36,1	-38,1	-37,4	-38,5	-31,0
Çin	...	...	...	17,9	23,0	32,4	32,2	29,4	27,3	22,0	22,0	20,7	17,1	14,6	13,5	...
Çin (Hong Kong)	...	...	...	246,1	273,3	232,5	287,0	343,7	291,1	285,5	274,5	274,8	283,7	296,7	344,0	...
Danimarka	-16,4	-12,1	-8,2	3,9	-0,2	-5,6	-5,0	4,3	13,7	28,1	37,0	38,6	47,6	49,2	...	...
Endonezya	-48,4	-44,5	-47,2	-44,2	-37,0	-40,3	-32,7	-35,8	-38,1	-36,9	-40,5	-47,5	-49,7	-51,3	...	...
Finlandiya	-35,5	-25,3	-9,6	-14,6	-13,3	-26,9	-2,6	6,4	20,4	18,9	17,7	5,4	-0,7	-1,2	6,7	...
Fransa	6,8	-2,8	-3,1	-1,6	-4,4	-8,4	-13,3	-14,1	-8,5	-7,5	-12,9	-17,4	-19,6	-22,2	-20,1	-19,1
Güney Afrika	-12,1	-12,3	-15,0	-22,0	-26,0	-31,8	-7,2	-17,7	-24,6	-11,9	-15,0	-4,6	-8,0	-6,7	...	...
Güney Kore	-9,5	-9,3	-7,1	-15,8	-14,9	-16,8	-7,9	-10,1	-11,8	-7,0	-7,3	-2,7	6,5	5,9	9,6	14,3
Hindistan	-11,4	-7,4	-5,8	-7,2	-6,1	-5,9	-7,5	-9,1	-11,8	-13,1	-16,3	-17,4	-17,9	-17,5	...	...
Hollanda	-22,8	-5,1	-0,5	-5,3	-2,2	-15,3	-8,4	0,9	10,6	19,8	30,9	31,9	60,1	76,8	66,0	69,0
İngiltere	-8,8	-5,6	-11,9	-8,7	-14,1	-12,1	4,8	-15,3	-8,1	-7,5	-21,0	-14,2	-24,1	-16,5	-14,4	-18,5
İrlanda	...	...	...	-23,6	-5,1	-18,7	-68,6	-92,7	-89,9	-104,9	-105,0	-96,0	-104,7	-91,1	-77,7	...
İspanya	-40,4	-44,1	-50,7	-54,3	-64,3	-76,1	-77,3	-91,0	-86,2	-88,9	-89,0	-94,5	-94,1	-95,3	-89,4	...
İsveç	-20,9	-19,1	-23,6	-19,6	-12,3	-1,4	-10,5	-10,6	-8,6	-10,2	-14,3	-15,1	-6,5	-5,4	-0,9	...
İsviçre	121,6	116,4	113,7	117,2	109,5	127,5	110,8	132,7	131,0	134,7	126,7	111,7	118,5	105,0	104,8	...
İtalya	...	...	...	-15,0	-19,7	-23,7	-23,6	-24,9	-23,4	-21,9	-26,8	-29,0	-27,9	-29,8	-26,6	...
Japonya	35,1	34,6	36,9	35,9	42,4	48,8	45,1	56,9	53,1	56,4	63,0	67,5	74,9	69,8	69,4	72,1
Kanada	-14,4	-16,7	-12,7	-11,8	-3,2	-11,1	-7,5	-13,4	-17,3	-16,0	-16,9	1,2	6,9	11,2	11,7	...
Lüksemburg	65,2	74,5	18,1	19,8	21,6	-18,4	16,5	-29,5	-20,8	29,6	35,7	35,1	36,4	31,9	8,7	...
Meksika	-31,2	-30,6	-32,8	-34,5	-38,3	-36,6	-37,6	-36,4	-37,6	-35,3	-37,1	-39,8	-39,7	-39,3	-39,2	...
Norveç	29,0	41,4	42,5	56,5	57,5	52,2	58,9	77,5	87,6	92,1	95,0	127,6	169,8	189,2	...	...
Polonya	-34,8	-41,7	-41,2	-42,1	-45,4	-49,7	-56,1	-58,7	-66,5	-64,1	-66,7	-69,4	...	...	...	...
Rusya	11,0	0,9	-0,8	-4,2	-1,5	-11,1	17,6	7,9	1,2	8,5	6,9	6,4	24,3	23,7	22,5	...
Singapur	135,6	224,1	212,3	228,2	253,8	220,2	177,9	220,6	202,1	185,0	187,9	189,4	182,0	...	...	...
Suudi Arabistan	...	...	...	...	...	91,4	90,6	101,3	90,9	87,4	93,3	102,5	106,6	...	...	...
Türkiye	-37,1	-34,6	-32,8	-36,3	-39,0	-48,1	-26,9	-44,8	-49,4	-40,7	-53,8	-47,9	-55,1	-49,0	-52,2	-48,5

Kaynak: IMF Temel Küresel Göstergeler (PGI) Veritabanı.

(...) İlgili yıl/dönem itibarıyla eksik veriyi göstermektedir.

Ayrıca, Bankamızca yıllık olarak yayımlanan Uluslararası Yatırım Pozisyonu Raporu¹'nde UYP'nin genel yapısı ve gelişmelerinin ayrıntılı analizi kullanıcılara sunulmaktadır.

¹ Raporu, Bankamız İnternet sayfasında "İstatistikler / Ödemeler Dengesi ve İlgili İstatistikler / Uluslararası Yatırım Pozisyonu / Uluslararası Yatırım Pozisyonu Raporu" başlığı altında erişilebilmektedir.